

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Musiiikin koulutusohjelma

Kuisma Lipponen

KILPAKOSIJAT – MUSIIKKINÄYTELMÄ

Opinnäytetyö
Toukokuu 2018

OPINNÄYTETYÖ
Toukokuu 2018
Musiikin koulutusohjelma

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
+358 13 260 600

Tekijä
Kuisma Lipponen

Nimeke
Kilpakosijat - musiikinäytelmä

Tiivistelmä

Opinnäytetyön tekijä sävelsi musiikit ja näytteli kaksi sivuroolia musiikinäytelmässä Kilpakosijat. Opinnäytetyö käsittelee Kilpakosijat musiikinäytelmän sävellysprosessia, sekä muusikon ja näyttelijäntyön yhdistämistä.

Opinnäytetyössä on tutkittu aihetta säveltäjän omien kokemusten näkökulmasta, sekä aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen pohjaten. Kirjallisessa osiossa lisänä ovat päiväkirjamerkinnot syksystä 2016 kevääseen 2017. Päiväkirjamerkinnot avaavat lukijalle harjoitusprosessia sekä tuntemuksista harjoituskaudelta.

Kesäteatterin näytökset esitettiin Tohmajärvellä 4.7. – 13.8.2017. Lisäksi teatteri vieraili näytelmällä Joensuun Hasanniemen kesäteatterissa yhden esityksen verran.

Kieli
Suomi

Sivuja 25
Liitteet 4
Liitesivumäärä 4

Asiasanat
säveltäminen, näytteleminen, prosessit

Karelia
AMMATTIKORKEAKOULU

THESIS
May 2018
Degree Programme in Music

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
+358 13 260 600

Author
Kuisma Lipponen

Title
Kilpakosijat – Music Theatre

Abstract

The author of the thesis composed the music and acted two side roles in a musical play called Kilpakosijat. This thesis explores the composing process of the musical Kilpakosijat, as well as the way how to combine the work of a musician and an actor.

In the thesis the subject is explored through the personal experiences of the composer, also based on the literature on the subject. In the written section there is a diary from autumn 2016 until spring 2017. The diary reveals the rehearsing process and sensations during the rehearsing period.

The summer theatre performances took place in Tohmajärvi at 4.7.-13.8.2017 The theatre group also performed once in Hasaniemi Summer theatre in Joensuu

Language
Finnish

Pages 25
Appendices 4
Pages of Appendices 4

Keywords
theatre, composing, acting, processes

Sisältö

1 Johdanto.....	5
2 Näytelmä.....	6
2.1 Maiju Lassila.....	6
2.2 Näytelmän juoni.....	7
3 Pelimannimusiikki.....	9
3.1 Pelimannimusiikin määritelmiä.....	9
3.2 Muuntelu ja improvisaatio.....	9
4 Sävellystyön synnystä.....	11
5 Sävellysprosessi.....	12
5.1 Sävellysprosessin taustaa.....	12
5.2 Säveltämistyö.....	13
6 Soittamisen ja näyttelemisen yhdistäminen.....	14
7 Päiväkirja.....	15
8 Pohdinta.....	22
Lähteet.....	25

Liitteet

Liite 1 Kuva1. Kuvaaja. Mervi Venäläinen

Liite 2 Kuva 2. Kuvaaja. Mervi Venäläinen

Liite 3 Kilpakosijat Juliste

Liite 4 Koti-Karjala. 5.7.2017. Kirjoittanut Riitta Hakulinen

1 Johdanto

Musiikki on ollut minulle teatterin ohella tärkeä asia jo nuoresta pitäen. Päätin jo nuorena ryhtyä muusikoksi ja elättää itseni soittamalla. Olen toiminut usean vuoden aikana harrastajakesäteattereissa näyttelijänä ja muusikkona. Ensin Värtsilässä 10 vuotta vuosittain vaihtuvissa näytelmissä, sitten Karjalaiset Lauluhäät -projektissa Viinijärvellä vuonna 2016 sekä viimeksi vuoden 2017 kesällä Tohmajärven kesäteatterissa Kilpakosijat-musiikkinäytelmässä.

Syksyllä 2016 Tohmajärven kesäteatteri ohjaaja Mervi Venäläinen soitti ja pyysi minua tulemaan mukaan Tohmajärven kesäteatteriin. Minulle tarjoutui tilaisuus päästä säveltämään musiikit Tohmajärven kesäteatterinäytelmään Kilpakosijat. Lähdin mielelläni mukaan tähän projektiin. Musiikin säveltämisen lisäksi pääsin näyttelemään myös kahta sivuroolia. Tästä kypsyi ajatus, että tekisin opinnäytetyöni tästä teatteriprojektista.

Yhteiset teatteriharjoitukset alkoivat marraskuulla 2016. Aluksi yhteisiä harjoituksia pidettiin kerran viikossa Tohmajärven työväentalolla. Sitten keväällä kokoonnuimme kaksi kertaa viikossa. Sateisesta kesästä ja kylmästä säästä huolimatta kevään ensimmäiset harjoitukset pidettiin Tohmajärven kesäteatterilla 1.5.2017.

Tässä opinnäytetyössäni kerron sekä teatteriprosessin eri vaiheista sekä sävellysprosessistani. Tämän lisäksi päiväkirjamerkinnyt ovat osin mukana tässä työssäni valottamassa harjoituskauden kulkua lukijoille.

2 Näytelmä

2.1 Maiju Lassila

Maiju Lassila (1868–1918), oikealta nimeltään Algoth Tietäväinen oli kirjailija ja lehtimies. Algoth Tietäväinen syntyi Tohmajärvellä Jaakko Tietäväisen ja Maria Simon tytär Hakulisen maanviljelijäperheeseen. Algoth Tietäväinen menestyi hyvin koulussa, minkä jälkeen hän jatkoi opintojaan sukulaisten avustuksella Sortavalan seminaarissa, josta valmistui kansakoulunopettajaksi vuonna 1891. (Lindsten 1977, 36,54.)

Sortavalan seminaarin päättötodistuksen saatuaan Untola toimi kaksi vuotta opettajana Raahessa ja Kälviällä. Tämän jälkeen hän siirtyi opettajaksi Viipuriin, jossa ollessaan vaihtoi nimensä Algoth Unholaksi 1893. (Lindsten 1977, 55.)

Unhola muutti Pietariin vuonna 1900 ryhtyen puutavarakauppiaksi, paremman palkan takia ja jätti samalla opettajanvirkinsä. Pietarissa Unhola solmi avioliiton 1903, joka kesti virallisesti kymmenen vuotta. Lisäksi Untola toimi sanomalehtimiehenä ja kuului myös vallankumoukselliseen salaiseen järjestöön. (Lindsten 1977, 59–62, 66.)

Pietarissa asuessaan Unhola osallistui venäjän sisäministeriä vastaan tehtyyn pommiattentaattiin vuonna 1904. Tämän attentaatin jälkeen hän palasi pian suomeen aloittaen opettajan toimensa Lohjan Saaren koululla. Samalla hän kirjoitteli artikkeleita ja pakinoita Kokkola-lehteen. Pakinoissaan hän käytti salanimiä ”Liisan Antti” ja ”Maamies”. (Lindsten 1977, 77–78, 85, 90–91.)

Varsinaisen kirjailijauransa Untola aloitti vuonna 1909. Tällöin hän myös julkaisi ensimmäisen omaelämäkerrallisen romaanin ”Harhama”. Tässä teoksessaan Unhola käytti salanimeä ”Irmari Rantamala”. Rantamalasta kirjailija vaihtoi nimensä Maiju Lassilaksi. (Lindsten 1977, 60,124–125,144.)

Maiju Lassilan nimellä kirjoitetut romaanit edustavat kirjailijan valoisampaa ja humoristisempaa puolta. ”Tulitikkuja lainaamassa” on näistä tunnetuin, josta Toivo Särkkä ohjasi myös elokuvan vuonna 1937. Kuvaus aika oli kesä-syysy 1937. Ensi-ilta oli Helsingissä 30.1.1938. (SKF, Suomen kansallisfilmografia 2.

Vuosien 1936-1941 suomalaiset kokoillan elokuvat, Helsinki: Painatuskeskus 1995)

Nämä Maiju Lassila –nimellä tehdyt näytelmät ovatkin saavuttaneet pysyvimmän maineen hänen monien teostensa joukossa. ”Tulitikkuja lainaamassa ” teoksesta tunnistaa Tohmajärven monia p, henkilöitä, paikkoja alueen kärriteitä myöten, vaikka tapahtumapaikaksi mainitaan Liperi. (Lindsten 1977, 145–147,153.)

Vuonna 1918 sisällissodan aikaan valkoiset pidättivät Algoth Unholan. Kuulustelut koskivat Algoth Unholan kirjoituksia Työmies - lehdessä. Kuulusteluiden jälkeen hänet ammuttiin veteen. Vankeusaikanaan Algoth kirjoitti puolustuspuheensa, mutta tätä ei noteerattu millään lailla. Untola haudattiin teloitettujen punaisten joukkohautaan Santahaminaan. Myöhemmin hänen maalliset jäännöksensä siirrettiin Helsingin Hietaniemen hautausmaahan vuonna 1943. (Lindsten 1977, 227, 244, 262.)

Tohmajärvellä pidettävät Potsipäivät on saanut nimensä Maiju Lassilan teoksesta ”Tulitikkuja lainaamassa” näytelmän Vatasen perheen porsaasta, eli potsista. 1970 –luvulta lähtien Tohmajärvellä on vietetty jokakesäistä Potsipäivät juhlaa, jolloin entiset ja nykyiset tohmajärveläiset kokoontuvat yhteen. Potsipäivien juhlassa Maiju Lassilan kirjallinen tuotanto ja perintö ovat vahvasti esillä. (Wikipedia 2015). Potsipäivät. Lisäksi Lassila on saanut oman nimikkokoulunsa, kirkonkylän nykyinen koulukeskus on nimetty Tietäväisen kouluksi.

2.2 Näytelmän juoni

Maiju Lassilan kesäteatterinäytelmä sijoittuu 1900-luvun alkuun. Kilpakosijat on hupaisa komedia Sikasista, isästä ja pojasta. Isä ja poika Sikanen aikovat lähteä kosimaan leskeksi jäänyttä Saastamoisen Kaisaa, mutta heillä on kuitenkin rippikoulu käymättä, eikä kumpikaan osaa kunnolla lukea. Rippikoulu täytyisi saada suoritetuksi. Lisäksi muitakin tarjokkaita on menossa Kaisan luo

kosioretkelle. Miten mahtaakaan käydä? Yksi kosijoista saa Kaisan omakseen. Mutta kuka? Kyseessä on hulvaton komedia, eikä väärinkäsityksiltäkään tulla välttymään. Näytelmän ovat sovittaneet Mervi Venäläinen ja Teemu Jaatinen. Musiikit näytelmään on säveltänyt Kuisma Lipponen.

3 Pelimannimusiikki

Alkujaan pelimannimusiikki on ollut kuulonvaraisesti opittua kansanmusiikkia. Pelimannimusiikki edustaa kansanmusiikissa uudempaa perinnettä, ja se on myös tanssittavaa musiikkia. Pelimannimusiikki on ollut minulle sydäntä lähellä aina lapsesta asti.

3.1 Pelimannimusiikin määritelmiä

Hannu Saha (1996, 28) kirjassaan ”Kansanmusiikin tyyli ja muuntelu” määrittelee pelimannimusiikin edustavan uudempaa kansanmusiikkikerrostumaa: duuri- ja molli- tonaalisesta soitinmusiikista käytetään yleisnimitystä pelimannimusiikki.

Sanat pelimanni ja kansanpelimanni ovat vakiintuneet yleiskielemme suomenruotsalaisten kielialueiden vaikutuksesta, erityisesti kansansoittokilpailujen seurauksena. Niiden tarkoituksena oli tukea tavallisen kansan musiikillista taidetta. Varsinkin Pohjanmaalla vanhan maaseudulla soitettun tanssimusiikin arvostus nousi ja alettiin virallisesti puhua kansanmusiikista. Tällöin myös soittajia alettiin kutsua kansan pelimanneiksi. (Asplund, Hoppu, Laitinen, Saha & Westerholm 1996, 451, 452.)

3.2 Muuntelu ja Improvisaatio

Titon (1978) mukaan, muuntelua ja improvisaatiota tapahtuu arkipäiväisissäkin asioissa, kuten ruohonleikkuussa tai autolla ajossa. Sekä arkipäiväisissä asioissa että musiikkia esitettäessä pätevät samat säännöt. (Saha 1996, 121).

Muistinvarassa soitettu musiikki on luovaa musiikin tekemistä. Musisoitaessa kuulonvaraisesti sävelmelodiat perustuvat Improvisaatioon ja erilaisiin variaatio- ja muuntelutekniikkoihin. Muuntelussa ja improvisaatiossa jokainen muusikko

on yksilö. Muistin varassa soittaessa tärkeintä on kartuttaa muunteluvarastoa. (Saha 1996, 123–124.)

Muistinvaraisessa musiikin esittämisessä jokainen esityskerta on erilainen. Yksilön tapaan musisoida vaikuttavat hänen omat kokemuksensa aiemmista oppimistilanteista ja tapansa muistaa oppimiaan asioita. Myös ympäristön virikkeet ja sosiaaliset tilanteet vaikuttavat yksilölliseen ilmaisuun ja musiikin tekemiseen. (Saha 1996, 335.) Omaan ilmaisuun vaikuttaa teatteriympäristössä näyttelijät ja lavalla tapahtuva toiminta, joka saattaa osin olla myös improvisoitua.

4 Sävellystyön synnystä

Kirjassa ”Minä, säveltäjä” Suomalaiset säveltäjät kertovat omista sävellysprosesseistaan. Nieminen toteaa, että hänelle suurena virikkeenä ja inspiraationa on toiminut luonto. Tapio Tuomela puolestaan kertoo saaneensa inspiraation säveltämiseen ollessaan kalassa pohjoisessa. Veden solinasta hän oli saanut paljon musiikillisia ja rytmisiä ideoita. Hän kertoo kirjanneensa ideat muistiin ja myöhemmin aloittaneensa varsinaisen sävellystyön. (Hako 2002, 145–146, 220, 223.)

Harri Vuori kertoo, että hänelle metsä on toiminut aina hyvänä inspiraation lähteenä. Metsä on myös toiminut Vuorelle rauhoittavana paikkana, jossa on saanut kerätä henkisiä voimavarojaan. Harri Vuoren vaimo kertoo miehensä saaneen myös inspiraatiota säveltämiseen arkiasioitten äärellä. (Hako, 2002, 237, 238.)

Kirjassa ”Minä säveltäjä 1” (Hako, 2002) Kimmo Nevonmaa Kertoo saaneensa innostuksen säveltämiseen ja musiikkiin sairastuttuaan vakavasti nuorena. Sävellyksinsä inspiraationa jousikvartettoa säveltäessään hänellä on myös ollut Wolf H. Halstin talvisodan päiväkirjamerkinnot sekä suomen talvisodan dokumentit. Hän kertoo saaneensa talvisodan päiväkirjan luettuaan voimakkaita vihan ja pelon tunteita, säveltäen teoksen näissä tunnetiloissa.

Jarkko Martikainen (2017, 159, 160) on yksi ”Miten lauluni syntyvät?” –kirjan kirjoittajista. Hän toteaa kirjassa saavansa sävellysideoita muun muassa junassa, hotellihuoneessa, sekä rakkaansa kanssa kävellessä. Jarkko Martikainen (2017, 159, 160.)

5 Sävellysprosessi

5.1 Sävellysprosessin taustaa

Omassa sävellystyössäni olen käyttänyt muuntelua ja improvisaatiota. Useaan kappaleeseen tein ensin sävelaihion, jota sitten tilanteen mukaan jouduin muuntelemaan. Alkuvaiheessa soitin jo ulkomuistista säveltämiäni aihioita, joita muuntelin ja improvisoin harjoituksissa tarpeen mukaan siten, että ne sopivat näytelmän kohtauksiin sekä ajallisesti että draamallisesti. Itse koin saavani parhaimman inspiraation säveltämiseen luonnossa liikkuessani ja metsätöitä tehdessä.

Marraskuussa 2016 saatuani käsikirjoituksen, aloitin ensin lukemaan ja sisäistämään tekstin ja omaa roolihahmoa. Samalla aloitin myös jo kirjaamaan musiikillisia aiheita ja ideoita ylös. Ohjaaja Mervi Venäläisen ensimmäisiä toiveita oli, että säveltäisin jokaiselle näytelmän pariskunnalle oman teemamusiikin. Koin haasteelliseksi säveltää jokaiselle pariskunnalle oman teemamusiikin, koska ensin minun täytyi sisäistää roolihahmot ja teksti. Luin tekstiä moneen kertaan läpi koettaen sisäistää roolihahmojen luonteita. Kysyin myös ohjaajaltani ja näyttelijöiltä mielipiteitä roolihahmoistaan, minkälaisena hahmona kukin näkee näyteltävän roolihahmon luonteen. Lukemalla pelkkää tekstiä läpi sain melko hyvän kuvan jokaisesta roolihahmosta. Tämän pohjalta pystyin hyvin aloittamaan sävellysprosessin.

Säveltäessäni kappaleita otin huomioon myös näytelmän ajankohdan, joka sijoittuu 1900-luvun alkuun eli säveltämään tunnelmaltaan ja tyyliltään tuohon aikaan sopivaa musiikkia. Luontevimmalta tuntui lähteä lähestymään teatteria kansanmusiikin kautta, pelimannityyliseltä pohjalta. Perehdyin tähän lukemalla Suomen Kansanmusiikin historia -kirjan pelimannimusiikkiosiota sekä kansanmusiikin tyyli ja muuntelu -kirjaa. Näistä teoksista sain paljon hyvää ja arvokasta tietoa. Lisäksi Minä säveltäjä1- ja Miten lauluni syntyvät -kirjoista luin useiden henkilöiden omia kokemuksia säveltämisestä ja sävellysten synnystä.

Tällä tietomäärällä oli hyvä lähteä aloittamaan ja viemään sävellysprojehtiani eteenpäin. Katsoin myös useita vanhoja suomalaisia elokuvia kuunnellen taustamusiikkeja, joista myös sain hyviä musiikillisia ideoita säveltämiseen.

5.2 Säveltämistyö

Päädyin säveltämään pitkälti pelimannityylistä ohjelmistoa. Tämä oli myös ohjaajan toive. Markkinakohtauksessa keskityin säveltämään reipasta pelimannimusiikkia: sävelsin sottiisin, polkan ja reippaan valssin. Markkinakohtauksen yhteydessä oli kohtausta, jossa kaksi humalaista tappeli keskenään. Mielestäni reipas musiikki kuvasi mainiosti tappelunujakkaa ja markkinakohtausta. Säveltäessäni käytin duurin ja mollin lisäksi myös lyydistä ja fryygistä moodia saamaan aikaan odottavan tunnelman ennen varsinaista tappelua markkinakohtauksessa. Omien sävellysteni lisäksi markkinakohtaukseen tuli kaksi perinteistä Sävellystä. Nämä olivat Säkkijärven polkka ja Ellin polkka. Nämä sopivat hyvin markkinakohtaukseen.

Aloitin säveltämisen kokeilemalla erilaisia aiheita, jotka esittelin yhteisharjoituksissa ohjaajalle. Hän joko innostui niistä tai hylkäsi ajatukseni. Sen jälkeen työstin aiheita eteenpäin käyttäen melodian muuntelua ja improvisointia harjoitustilanteessa.

Varsinaisen säveltämisen lisäksi käytin harmonikkaa tuottamaan erilaisia efektejä eri kohtauksissa. Tein mahankurinaääniä imitoimaan nälkää, sekä käytin nukkumakohtauksessa harmonikan ilmanappia tuottamalla nukkumisääniä ja tuulen huminaa. Huomasin tällöin, että harmonikka on todella monipuolinen soitin, koska palkeella pystyy saamaan aikaan paljon erilaisia hauskoja ääniä. Lisäksi erilaiset glissandot ja trillit korkealta ohuella Clarinet -äänikerralla soitettuna saivat hyvin kuvaamaan ruskakan liikehdintää lattialla. Tämä sai myös yleisön monesti nauramaan. Hevosen kavioiden kopseen tein harmonikalla naputtamalla sormilla paljetta. Tämä kuvasti hyvin hevosen liikehdintää lavalla.

6 Soittamisen ja näyttelemisen yhdistäminen

Tähän näytelmäprojektiin kuului säveltämisen lisäksi toimiminen samanaikaisesti näyttelijänä sekä muusikkona. Oman haasteensa toimintaan toi lavalla siirtymiset harmonikansoittotilanteissa. Jouduin kiinnittämään paljon huomiota siihen, että harmonikan ääni soi tasaisesti ja liikkuminen oli luontevaa paikasta toiseen siirryessä. Lisäksi jouduin harjoittelemaan harmonikan soiton balanssia, että puherepliikit eivät peity soiton alle.

Teatterilla harjoittelin itsenäisesti paljon siirtymisiä soittaen samalla, koettaen saada äänen soimaan tasaisesti ja kuuluvasti, mutta ei liian kovaa soittaen, ettei puhe jää soiton alle. Tätä harjoittelin myös kotona paljon sekä teatterilla yhteisissä harjoituksissa.

Toimin näytelmässä kahdessa eri roolissa – sekä konttoristi Antti Viinasena (ks. liite 1) sekä Vakkilaisena. Esiinnyin lavalla koko ajan harmonikan kanssa roolihahmo Antti Viinasena lukuun ottamatta viimeistä kohtausta, jossa esiinnyin Vakkilaisena. Viimeinen kohtaus, jossa ei ollut haitaria mukana, oli minulle haastava kokemus. Aikaa ei ollut paljon käydä kulisissa viemässä harmonikka pois ja vaihtaa toiset roolivaatteet ylle. Kaikki onnistui loppujen lopuksi hyvin, eikä suurempia kommelluksia tullut.

7 Päiväkirja

Olen pitänyt teatteriprojektin aikana päiväkirjaa, jota voin hyödyntää oman työni arvioinnissa. Olen merkinnyt päiväkirjaan tuntemuksiani sävellystyöhöni liittyen sekä myös muita projektiin liittyviä asioita.

11.11.2016. Tänään olin ensimmäisessä teatteriharjoituksissa. Sain ohjaajalta käsikirjoituksen. Luettiin koko porukan kanssa näytelmä läpi. Vaikuttaa aika hauskalta komedialta. Luin illalla kertaalleen kotona tekstin läpi.

18.11.2016. Yhteiset harkat. Luettiin taas näytelmä läpi. Kävimme myös ohjaajan kanssa erikseen 1-3 kohtaukset läpi. Mietittiin musiikillisia ideoita, mitä voisi olla. Sain tehtäväksi miettiä 1-3 kohtauksiin musiikillisia ideoita.

19.11.2016. Tein ensimmäiseen kohtaukseen surumarssi - tyyppisen kappaleen, koska kyseessä on hautajaiskohtaus. 2 kohtaukseen tein "mietintämusiikin". Tuli hauska ja koominen. Kolmannen kohtauksen jätin vielä hautumaan. Ajattelin kuitenkin, että tähän voisi sopia joku virsiteema, koska ollaan rippikoulussa.

20.11.2016. Luin tekstiä läpi näytelmän puoliaikaan asti. Luin myös omien roolieni vuorosanoja.

25.11.2016. Yhteiset harkat. Esittelin ohjaajalle musiikilliset jutut, mitä olin viikolla tehnyt. Ohjaaja oli tyytyväinen biiseihin, varsinkin toisen kohtauksen mietintämusiikkiin. Sain tehtäväksi säveltää kolmannen kohtaukseen virren, sekä myös ideoida musiikkia markkinakohtaukseen.

27.11.2016. Ei oikein tänään luonnistunut mikään... Inspiraatio hukassa... Jospa kävisi metsätöissä, niin jospa se inspiraatio löytyisi.

28.11.2016. Löytyihän se inspiraatio. Sävelsin kolmannen kohtauksen virren. Aloin myös säveltää markkinakohtauksen musiikkia. Sävelsin sottiisin, jenkkan, ja polkan. Tehokas päivä oli. Luin lisäksi omaa sivuroolihahmoani Vakkilaista.

1.12.2016. Yhteiset treenit. Kävimme läpi kohtauksia 1-3. Näytellen ja musiikin kanssa. Musiikit tuntuvat sopivan hyvin näihin kohtauksiin. Työilmapiiri on erittäin hyvä. Todella hyvä porukka on! Kyllä tästä hyvä näytelmä saadaan aikaiseksi.

15.12.2016

Käytiin kohtauksia 4-5 läpi. Mietittiin ohjaajan kanssa Parta Leskiselä sopivaa teemamusiikkia. Ohjaajan toive oli jotain mahtipontista. Kokeilin reipasta valssia soittaa improvisoida lennosta. Siitä tuli yllättävän hyvä. Kolmessa minuutissa. Kirjasin melodian pätkän ylös paperille, ja sovin ohjaajan kanssa, että teen kotona kappaletta eteenpäin ja loman aikana muutenkin eri kohtauksiin muita musiikkeja.

29.12.2016

Parta Leskisen valssin työstämistä. A- ja B-osa valmistui. Kuulosti omaan korvaan ainakin hyvälle. Seuraavaksi sointumaailmaa miettimään. Virren sanat sovitin säveltämäni melodiaan.

12.1.2017

Yhteiset treenit. Tunnelma työryhmässä oli loistava. Parta Leskisen valssin esittelin ohjaajalle. Hän oli erittäin tyytyväinen. Jes! Soitin myös kolmannen kohtauksen virren melodian lukkarille. Virren melodia äänitettiin hänelle, että hänen on helpompi opetella sanat melodian kanssa yhteen. Treenattiin myös markkinakohtausta ilman musiikkia tässä vaiheessa.

19.1.2017

Yhteiset treenit. Markkinakohtauksen työstämistä pelkästään. Musiikillisia ideoita vähän. Ohjaajan kanssa pohdittiin, että voisiko myös jonkun perinteisen polkan soittaa tässä kohtauksessa. Totesin totta kai, vaikka Säkkijärven polkan, sen kaikki varmasti tietää ja onhan se markkinoille sopiva kappale.

26.1.2017

Markkinakohtauksen työstöä. Kolmannen kohtauksen lisäksi. Markkinakohtaus tuntuu haasteelliselta. Joudun näyttelemään konttoristi Antti Viinasta, joka on humalassa ja samalla soittamaan musiikkia ja väliin puhumaan. Haitarin kanssa hankala liikkua. Täytyy treenata ja paljon! Muuten hyvät treenit.

2.2.2017

Treenasin kotona pelkästään haitarin kanssa liikkumista soittaen samalla ja puhuen. Alkoi se pikkuhiljaa luonnistua paremmin.

16.2.2017

Näyttelijöillä vuorosanojen pänttäämistä. Lisäksi luettiin koko näytelmä läpi. Seuraavaksi kerraksi alusta puoliaikaan asti kokeillaan musiikin kanssa. Läksyksi vuorosanojen opettelu ulkoa kaikille.

23.2.2017

Mentiin näytelmä väliaikaan asti läpi. Ensimmäisen ja neljännen kohtauksen musiikit sain suhteellisen hyvin ajoitettua näyttelijöiden kanssa yhteen. Ensimmäisessä kohtauksessa haitari mielestäni saa jo vaimentua aiemmin, ettei puherepliikit peity. Neljännen kohtauksen virsi myös ok, laulua ja soittoa lukkarin kanssa täytyy harjoitella enemmän. Täytyy myös miettiä sävellaji sopivampaan hänen äänelle. Luulisin d mollin sopivan hänelle parhaiten. Uusia

improvisaatioita ukko ja poika Sikasen tuumailu hetkiin tuli myös. Rippikoulu kohtauksesta siirtyminen markkinoille kaipaa itselläni harjoitusta.

2.3.2017

Väliajan jälkeistä osaa käytiin läpi. Kohtauksiin 8 ja 9 pystyin hyvin muuntelemaan ukko Sikasen ja poika Sikasen siirtymät. Käen kukunta ja russakan vipinät. Kilpa-kosijat juliste tuli. (ks. liite 3.)

23.3.2017

Väliosan jälkeistä puolisko mentiin läpi. Ripillepääsy-kohtaukseen asti. Nukkumakohtauksessa tein haitarin ilmanapilla suhinaa, sekä vaimeasti soitin diskantti puolella Tuu tuu - tupakkirulla-tyylisen melodiamuunnelman.

30.3.2017

Väliajan jälkeen alkavaan kohtaukseen ohjaaja toivoi räväkkää alkua haitarilla. Päädyttiin lopulta siihen, että soitan perinteisen polkan ja vaimennan haitarin soiton, sitten kun repliikit alkavat. Päädyin polkkavalinnassa ottamaan Ellin polkan, jonka olen sovittanut itse haitarille. Tämä kävi myös ohjaajalle. Kehui hienoa sovitustani, jäi todella hyvä tunnelma.

4.4.2017

Osaan omat vuorosanani ulkoa. Kappaleitten melodiat alkavat myös olla päässä. Kohta voi keskittyä näyttelemiseen ja kohtausten musiikkien vaihtoon paremmin, kun vuorosanat ovat muistissa. Näin se projekti valmistuu.

13.4.2017

Vuorosanat vielä muutamilla hakusessa. Muuten aika jouhevasti päästiin väliajan jälkeiseen nukkumakohtaukseen. Musiikit alkavat istua yhä paremmin. Markkinakohtauskin alkaa hakeutua uomiinsa. Ainut itsellä tuo humalaisen näyttely on haasteellista selvin päin. Noh jospa se kesällä paremmin.

20.4.2017

Ensimmäiset Yhteiset treenit Maiju Lassila -teatterilla. Kylmä ilma, muuten hyvin meni. Toivottavasti kesällä lämpimämpi. Sovittiin samalla talkoopäivä. Laitellaan rekvisiitat paikoilleen.

1.5.2017

Yhteiset treenit. Taimen istutuksilla olin päivän ja illaksi teatterille. Läpi menttiin kokonaan. Hyvin alkaa olla kaikki kohdillaan, muutamaa siirtymää lukuun ottamatta musiikkien suhteen. Olen tyytyväinen. Omassa roolissa vielä hiomista. Vuorosanat melkein koko porukalla jo hallussa. Hyvä tulee.

16.5.2017

Läpimeno harjoitus. Kylmä sää ja satoi. Sormet melko jäässä. Toivottavasti lämpenisi ilmat pian.

23.5.2017

Teatterin puvustamon roolivaatteet otettiin käyttöön ja menimme läpimeno. Ohjaaja Mervi Venäläinen otti myös ryhmäkuvan työryhmästä. (ks. liite 2.)

Pussihousut repesi, kun innostuin vähän improvisoimaan liikaa markkina kohtauksessa ja hyppimään. No, sai ompelija ainakin töitä. Heh.

13.6.2017

Työt sotkevat tosi pahasti teatteri harrastusta. Taimenistutuksilla ollut viikon, samalla tehden soittokeikkoja iltaisin. En ole ehtinyt treeneihin kahteen viikkoon. Olen ilmoittanut kyllä ohjaajalle, he ovat treenanneet koreografiat kuntoon tällä aikaa. Ensi viikolla onneksi pääsen mukaan, kun loppuu taimenistutus urakka. Tauolla metsässä kahvitauolla tuli vielä musiikillisia ideoita. Kirjasin ylös tupakka askin kanteen.

20.6.2017

Läpimeno. Hyvin meni. Musiikkisiirtymät menivät todella hyvin yksiin porukan kanssa. Vähän tosin improvisoiden, mutta ei haitannut näytelmän kulkua. Ohjaaja erittäin tyytyväinen. Torstaina seuraavan kerran.

1.7.2017

Kenraali. Jännitti, mutta yleisö oli erittäin tyytyväinen. Varsinkin puvustuksia kehuivat. Jäi hyvä olo. Esityskunnossa on.

2.7.2017

Ensi-ilta. Yleisöä lähes täysi sali. Elivät hyvin mukana näytelmässä. Kyllä niitä aika paljon naurattikin. Ilmeisesti on onnistuttu hyvin tässä projektissa. Koti-Karjala lehden toimittaja kävi tekemässä jutun. (Liite 4.) Ilmeisesti on onnistuttu hyvin tässä projektissa. Yleisöltä sain kiitosta musiikeista, johdattivat hienosti tunnelmasta toiseen. Olin erittäin tyytyväinen itseeni ja koko työryhmään.

15.8.2017

Näytökset ohi. Kylläpäs meni nopeasti! Hieman haikea olo. Väkeä kävi katsomassa 2,700 kesän aikana. Hyvä lehti arvostelukin saatiin Koti-Karjala lehdessä. (ks. liite 4.) Aika hyvin, vaikka sää vaati varmasti veronsa kävijä määräin.

8 Pohdinta

Sanotaan, että kaikella on aina tarkoituksensa, ja niin varmaan oli tälläkin projektilla. Kilpakosijat-kesäteatteriprojekti oli erittäin mielenkiintoinen ja minulle hyvin avartava kokemus niin muusikkona kuin näyttelijänäkin. Vaikka projektin ei pitänyt olla alun perin opinnäyte, niin nyt jälkikäteen ajatellen tämä oli hyvä valinta työkseni. Teatteri-projekti oli minulle myös ensimmäinen, jossa kuultiin omia sävellyksiäni. Tämä loi minulle alkuun henkisen suuren paineen ja vastuun, ja lisäksi oli ensimmäinen kerta olla Tohmajärven kesäteatterissa mukana. Alkuun jännitin, minkälainen ryhmä mahtaa olla.

Soittotyyliltäni olen aina pyrkinyt luomaan hyvän tunnelman ja välittämään musiikin kuuntelijoiden sydämiin. Tulkinta on minulle tärkeää soitossa. Harmonikan soitossa on mielestäni aina tärkeää olla henki ja tunne mukana soittaessa. Tärkeintä on jo alkuvaiheessa päästä nuoteista eroon, koska tällöin pystyy paremmin keskittymään musiikin tulkintaan ja soittoteknisiin asioihin. Näin olen ainakin omalla kohdallani kokenut. Minun mielestäni esiintymisellä ei ole niin suurta merkitystä soittaessa, ja tällä tarkoitan lähinnä kontaktin ottamista yleisöön. Mielestäni tärkeintä on se, että musiikkini, jota tulkitseen, välittyy kuulijoiden sieluun ja sydämeen. Harmonikkamestarin soittotyyliltään Veikko Ahvenainen on ollut suuri esikuvani.

Parhaiten koin onnistuvani omien sävellysten tekemisessä. Pelimannityylinen sävellystapa on minulle se tuttu ja turvallinen, mutta se oli järkevä suunta lähteä säveltämään näitä sävellyksiä, mikä myöhemmin osoittautui oikeaksi valinnaksi. Inspiraation ollessa hukassa, menin tekemään metsätöitä. Metsätöitten teko on minulle soittamisen ja näyttölemisen lisäksi ollut aina henki ja elämä. Omalla kohdallani on toiminut aina hyvänä inspiraationa metsätyöt ja luonto, jos on ollut henkisesti raskasta ja vaikeaa elämässä.

Pelimannityylisten kappaleitten sävellystyön koin erittäin onnistuneena ja musiikki vei jouhevasti näytelmää eteenpäin ja samalla tuki näyttelijöitä.

Sävellykset toimivat hyvin teemoiltaan, ja musiikissa oli myös semmoinen pelimanni svengi ja meininki, joka pitää pelimannimusiikkia soittaessa olla.

Varsinkin yleisöltä sain paljon hyvää palautetta omista sävellyksistäni. Tämä piristi mieltäni, ja kannustaa kyllä tulevaisuudessa säveltämään enemmän. Teemaltaan säveltämäni musiikit sopivat hyvin tämän Kilpakosijat – näytelmän aikakauteen 1900 –luvun alkuun. Vahvuuteni oli myös pysyä hyvin mukana musiikillisesti, ja seurata näyttelijöitä, jos näyttelijällä vaikka unohtui vuorosanat. Tällöin jouduin monesti myös improvisoimaan. Improvisoinnin osalta tämän projektin aikana koen kehittyneeni merkittävästi ja onnistuneeni hyvin.

Näyttämötyössä ja esiintymisessä toivoisin itseltäni jatkossa vielä enemmän rohkeutta esiintymiseen, sekä enemmän kontaktin ottamista yleisöön soittaessa. Huomasin kuitenkin roolihahmon auttavan melkoisesti suoritustani näytöksissä. Haasteellisimpana tehtävänä oli kulkea harmonikan kanssa koko näytelmän ajan paikasta toiseen, koska liikkeessa ei nähnyt missä jalat menevät, koska harmonikka oli sylissä.

Työilmapiirin osalta tunnelma oli yleensä erittäin hyvä. Pientä hermostuneisuutta oli tosin havaittavissa harjoituskauden lopulla ja ennen näytöksiä, mutta tämä varmasti kuului asiaan ja johtui monella jännityksestä.

Kokonaisuutena koko projekti onnistui hyvin, eikä suurempia kimmelluksia sattunut. Tosin syke oli välillä korkealla muutamassa näytöksessä. Sää oli lähes koko näytöskauden aikana poikkeuksellisen kylmä ja sateinen. Tämä osaltaan karsi yleisöä paljon näytöksistä. Kylmän sään takia soitossa oli toisinaan hieman kankeutta sormissa, mutta näistäkin selviydyin olosuhteisiin nähden hyvin.

Kilpakosijat - kesäteatteriprojekti antoi minulle hyvän inspiraation alkaa tehdä enemmän omia sävellyksiä. Lisäksi tämän teatteriprojektin ansiosta sain uusia hyviä ystäviä. Muusikkona en tunne koskaan olevani valmis. Aina löytyy

kehitettävää. Nyt tätä kirjoittaessani tunnen olevani valmiimpi muusikkona sekä säveltäjänä ja yhtä kokemusta rikkaampi.

Tämä opinnäytetyöprosessi antoi minulle tietoa omasta työskentelystäni teatterissa säveltäjänä sekä muusikko näyttelijänä. Viime kesän Kilpakosijat-projektista sain musiikillisesti ja tulkinnallisesti paljon irti. Haluan edelleen ja tulevaisuudessa syventää osaamistani teatterimusiikin säveltäjänä. Toivon, että pystyn tarkastelemaan ja analysoimaan omaa toimintaani myös kriittisesti jatkossa, ja näin kehittämään itseäni tulevaisuuden projekteja varten.

Lähteet

Asplund, A., Hoppu, P., Laitinen, H., Leisiö, T., Saha, H., Westerholm, S. 2006. Suomen kansanmusiikin historia. Helsinki: WSOY.

Hako, M. 2002. Minä, Säveltäjä1. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Summa.

Martikainen, J. 2017. (Verenperintöni ja laulun laadinnan alkuaskeleet) Teoksessa: E. Kauppinen (toim.) Miten lauluni syntyvät?. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 140,168.

Lassila, M. 1913 Kilpakosijat käsikirjoitus. Sovitus Mervi Venäläinen ja Teemu Jaatinen.

Lindsten, L. 1977. Maiju Lassila. Legenda jo eläessään. Helsinki: WSOY.

Saha, H. 1996. Kansanmusiikin tyyli ja muuntelu. Kansanmusiikki-instituutin julkaisuja 39.

SKF, Suomen kansallisfilmografia 2. Vuosien 1936-1941 suomalaiset kokoillan elokuvat, Helsinki: Painatuskeskus 1995

Wikipedia. 2015. Potsipäivät.

<https://fi.wikipedia.org/wiki/Potsip%C3%A4iv%C3%A4t>. 23.4.2018.

Liitteet

Kuva1. Kuvaaja. Mervi Venäläinen

https://scontent-arn2-1.xx.fbcdn.net/v/t1.0-9/20729741_1917607361839668_5480081280261345268_n.jpg?nc_cat=0&oh=447c14bd0bf3b0ca2593e55

Kuva 2. Kuvaaja. Mervi Venäläinen

https://scontent-arn2-1.xx.fbcdn.net/v/t1.0-9/19511242_1893585014241903_5985466167022531048_n.jpg?nc_cat=0&oh=122a400bb6fca577555bb5063b221119&oe=5B557CD5

TOHMAJÄRVEN TEATTERI ESITTÄÄ MAIJU LASSILAN KOMEDIAN

KILPAKOSIJAT

ENSI-ILTA 02.07.

OHJAUS: Mervi Venäläinen, DRAMATISOINTI: Mervi Venäläinen & Teemu Jaatinen

LIPUT AIKUISET: 12€ LAPSI: 5€ RYHMÄT: 10€ (YLI 20HLÖ)

ESITYKSET

Su 02.07. Klo 19.00	Ti 18.07. Klo 19.00	To 27.07. Klo 19.00
Ti 04.07. Klo 19.00	To 20.07. Klo 19.00	Su 30.07. Klo 14.00
To 06.07. Klo 19.00	Su 23.07. Klo 14.00	Su 06.08. Klo 14.00
Su 09.07. Klo 14.00	Ti 25.07. Klo 19.00	Su 13.08. Klo 14.00

LIPUNMYynti

tohmajarventeatteri@gmail.com
044 700 4444 visitkarelia.fi

Kirkkotie 14 Tohmajärvi
Katri Helenan raitti

Kilpakosijat Juliste

Keskiviikko 5.7.2017

Koti-Karjala

Kilpakosijat hurmasivat - yleisön

Tohmajärven teatteri:
Kilpakosijat.
Käsikirjoitus:
Maiju Lassila.
Ohjaus: Mervi Venäläinen.
Ensi-ilta su 2.7.2017

TOHMAJÄRVI
Riitta Hakulinen

Niinpä lörahti läpi Tohmajärven teatterin Kilpakosijoiden ensi-ilta, vaikka kaikkia halukkaita ripille saatukaan. Lörahtäpä hyvinkin - kepeästi, osaavasti ja Lassilan tekstiä taidolla tulkiten.

Teatterin viime vuonna Kuolleista heränneellä alkaneen Lassila-trilogian toisessa osassa on kirjallille tyypillisiä aiheita kosmismenoista, aineellisen hyvän tavoittelusta, humalassa toikkoroinnista ja eläinten merkityksellisyydestä.

Kilpakosijat on viihdyttävä huvinaytelmä, jossa Lassilalle ominaista yhteiskunnallista kantaottavuuksia on vähemmän. Piikkiä kirkon suuntaan on nähtävissä kuitenkin sekavasti ja kuivakasti rippikoulua pitävä lukkari, joka ei päästä rippiportista, ennen kuin osaa Johannekset ja muut Daavidit.

Kilpakosijoissa hyödynnetään viime vuoden näytelmään **Markku Hämäläisen** ryöryhän luomia oivallisia lävasteitä. Niukka ja pelkistetty lävaste nostaa hienotavalla henkilöahmot ja assilan mehevän kielen keskeisiin.

Henna Helmisen luomalle puvustukselle kuuluu kiitos aikakautta henkivyydestä ja oivaltavuudesta. Naakka-parven lailla täysmustissaan Kaisa-lesken omaisuutta riepova naislauma esimerkiksi oli visuaalisesti kiehtova.

PÄÄKILPAKOSJOINA näytelmässä näyttyvät isä ja poika, Ukko ja Pekka Sikanen, jotka käyvät toisiltaan salaa tavoittelemaan naapurin Kaisa Saastamoista. Kaisalla on toistakymmentä lypsivää, hyvää satoa tuottavat viljapelot ja leskensänkyäkin vuosi maattuna.

Parta-Leskinen havittelee myös Kaisan ja tämän omaisuuden perään ja lisää kilpakosijoita marssii esiin tarinan edetessä.

Kantona naimisiinpääsyn kaskessa on Sikasilla kuitenkin rippikoulun käymättömyys. Pekka arvelee sen lörahtävän läpi noin vain, mutta kuinka isä ja poika selviävätäkään Pyhästä Hengestä ja Jaakobin pojista messuavan lukkarin opissa?

Tavoitellut leskirouvat tekevät tarjokkaista valintansa, mutta rukkaset saaneet eivät jää rannalle ruikutamaan, vaan suuntaavat toiveikkaana kohti uusia seikkailuja, sillä "Ilmestyyhän noita uusia leskiä tähän pitäjään!"

NÄKYMÄTTÖMÄNÄ tähtenä esityksessä loistaa ohjaaja **Mervi Venäläinen**. Hän on valjastanut joukkonsa jantevällä ohjauksella verryttämään tasalaatuisen hienoon esitykseen, jossa leijuu kunnioittavasti tavalla Lassilan henkiä siemillä leimattuna.

Siirtyvät kohtauksesta toiseen tapahtuvat sojivasti ja katsojalle jää paljon löydettyä, eleistä, sukautuksista ja esillepanoista useammaksi katselukerraksi. Hevosen ja härän inhimillistämisen ja puuriamastuttavalla tavalla.

Kuisma Lippoon haitarilla luomat äänimaailmat nostavat hyvin esiin Lassilalle tyypillistä henkilöiden ajatuksen juoksuutetta ja johdattavat ilmeikkästä tilanteesta ja tapahtumasta toiseen.

Näkyvinä tähtinä tuikkii koko näyttelijäjoukko - jokainen löytää paikkansa hienosti. **Johanna Rannasalon** Kaisassa on hallittua rakennettua elämänavoinnoissaan tuumalevaa maalaisnaista. **Veijo Hämäläinen** on riamastuttava halmo virkaintoisen ja moni-ilmeisen lukkarin roolissa.

Mikko Sairanen ja **Markku Hämäläinen** Sikasina ovat mainio kaksikko, jonka yksivaiheiset taloudelliset näimäpyyvet ovat suorastaan liikuttavia. Sairasen hempeä elektieli luo hyvän vastapainon Hämäläisen karskimmalle ilmaisulle.

Teemu Jaatinen on aivan ylivoimainen *puffitelevana* ja arvonnousustaan täpinnoissaan olevana härkinä.

isä ja poika Sikanen päätyvät kumpikin Kaisan peiton alle, mutta kuinka käy kosiokaupassa?

teatteriviikon |

Koti-Karjala. 5.7.2017. Kirjoittanut Riitta Hakulinen.